

Direct Connection: How Purim's Joy Transcends the Churban Beis Hamikdash
פורים, תשפ"א

(1) מסכת תענית דף כט.

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה.

(2) מעשה רוקח [השלם] עה"ת ומועדים – לחודש אב ותשעה באב¹ (ר' אלעזר מאמשרדס²)
 ויש לדקדק, דהלשון "כשם" משמע שמדמי אותם להדדי, והרי הם בהיפך זה מזה?

(3) אסתר – פרק ט, פסוק כב

כַּיְמֵים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מְאוּיְבֵיהֶם וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נֶהְפְּדוּ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יָמֵי מְשֻׁתָּה וְשִׂמְחָה וּמְשֻׁלוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרַעְהוּ וּמִתְנֹנֹת לְאַבְיוֹנִים.

(4) גר"א על מגילת אסתר – פרק ט, פסוק כג (1720-1797)

"והחודש אשר נהפך כו". פירוש: כאשר יושבין בצרה כמו שהיה כאן, שסוברים שבאותו חודש יבא צרה, כיון שהגיע אותו חודש הם בצרה גדולה יותר. לכן, אמר "החודש אשר נהפך", כי כל החודש נהפך מיגון לשמחה. וזהו שאמרו בגמרא: כשם שכשנכנס אב ממעטין בשמחה כך כשנכנס אדר מרבין בשמחה. ולכאורה קשה³: **היאך שייך זה בזה?** אבל לפי מה שכתבתי אתי שפיר, כי כמו כשנכנס אב ממעטין בשמחה – שכל החודש היה ביגון כמ"ש, כך באדר כל החודש נהפך לשמחה כנ"ל.

(5) אסתר – פרק ה, פסוק יד

וּתְאֶמֶר לוֹ זָרַשׁ אֲשֶׁתּוֹ וְכָל אֲהָבָיו יַעֲשׂוּ יַעַץ גְּבֵהַ חֲמֻשִּׁים אָמָה וּבִבְקָר אָמֵר לְמֶלֶךְ וַיִּתְּלוּ אֶת מַרְדָּכָי עָלָיו וּבֹא עִם הַמֶּלֶךְ אֶל הַמְּשֻׁתָּה שְׂמַח וַיִּיטֵב הַדָּבָר לִפְנֵי הַמֶּן וַיַּעַשׂ הָעָץ.

(6) אסתר – פרק ז, פסוקים ט-י

וַיֹּאמֶר חֲרִבּוֹנָה אֶחָד מִן הַסָּרִיסִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה הָעָץ אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּן לְמַרְדָּכָי אֲשֶׁר דָּבַר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ עִמָּד בְּבֵית הַמֶּן גְּבֵהַ חֲמֻשִּׁים אָמָה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ **תִּלְהוּ עָלָיו**. וַיִּתְּלוּ אֶת הַמֶּן עַל הָעָץ **אֲשֶׁר הִכִּין לְמַרְדָּכָי וְחַמַּת הַמֶּלֶךְ שָׁכְכָה**.

(7) אסתר – פרק ט, פסוקים יג-יד

וּתְאֶמֶר אֶסְתֵּר אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִנָּתֶן גַּם מָחָר לַיהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוֹשׁוֹן לַעֲשׂוֹת כְּדַת הַיּוֹם וְאֵת עֲשָׂרַת בְּנֵי הַמֶּן יִתְּלוּ עַל הָעָץ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהַעֲשׂוֹת כִּן וּתְנַתֵּן דָּת בְּשׁוֹשׁוֹן וְאֵת עֲשָׂרַת בְּנֵי הַמֶּן תִּלּוּ.

(8) שלחן ערוך – אורח חיים, סימן תקס, סעיף ב [לעשות זכר לחורבן]

וכן התקינו שהעורך שלחן לעשות סעודה לאורחים מחסר ממנו מעט, ומניח מקום פנוי בלא קערה מן הקערות הראויות לתת שם...

¹ עמ' רטו במהדורת מפעל אור המוסר [תשנ"ג]

² 1665-1742

³ וכמו כן הקשה בספר מעשה רוקח – לחודש אב ותשעה באב (עמ' רטו מהדורת מפעל אור המוסר [תשנ"ג]) – וז"ל: ויש לדקדק, דהלשון "כשם" משמע שמדמי אותם להדדי, והרי הם בהיפך זה מזה?

(9 ט"ז – שם, ס"ק ב)
 לעשות סעודה לאורחים. ז"ל הרמב"ם, בגמרא לא איתא אלא סתם סעודה. ונראה דהרמב"ם רבותא קמ"ל - **דאפי' סעודת מצוה שייך דין זה**, וא"כ ה"ה בכל סעודת מצוה כגון מילה וחתונה יש לנהוג כן:

(10 מור וקציעה – סוף סימן תרצה⁴ (ר' יעקב עמדין זצ"ל) [1697-1776])
 נ"ל שאין צריך להזהר בסעודת פורים לעשות זכר לאבלות ירושלים, כיון דחייב לבסומי בפוריא עד דלא ידע כו'.

(11 רמב"ם – הלכות מלכים, פרק א, הלכה א)
 שְׁלֹשׁ מִצְוֹת נִצְטוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת פְּנִיִּסְתָּן לְאַרְצָךְ. **לְמִנּוּת לָהֶם מְלָךְ שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יז טו) "שׁוֹם תִּשָּׂא עֲלֶיךָ מְלָךְ". **וְלִהְיֶה זִרְעוֹ שֶׁל עַמְּלֶךָ שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כה יט) "תִּמְחָה אֶת זֶכֶר עַמְּלֶךָ". **וְלִבְנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יב ה) "לְשִׁכְנוֹ תִּדְרָשׁוּ וּבָאתְ שָׁמָּה":

(12 מדרש אסתר רבה – פרשה ז, סימן יא)
 תני כשאמר המן הרשע לאבד את ישראל אמר היאך אני שולט בהן, הריני מפיל גורלות... חזר לחדשים, התחיל בחדש ניסן ועלה בו זכות פסח, באייר זכות פסח קטן וזכות המן שניתן להם לישראל בחמשה עשר בו, בסיון זכות התורה, בתמוז זכות הארץ... עלה אלול זכות השלמת החומה של ירושלים שבו נשלמה... עלה בתשרי זכות שופר וכפור ורגלים, עלה במרחשון זכות שרה אמנו שבו מתה, כסלו זכות חנוכה, עלה טבת זכות עזרא... עלה שבט זכות אנשי כנסת הגדולה... **עלה ראש חדש אדר ולא מצא בו שום זכות התחיל הרשע לשמוח**, חזר ובדק במזלות טלה זכות פסח... שור נמצא זכות יוסף שנקרא שור... תאומים נמצא בו זכות פרץ וזרח שנקראו תאומים... **בא לו מזל דגים שהוא משמש בחדש אדר ולא נמצא לו זכות ושמח מיד**. ואמר אדר אין לו זכות ומזלו אין לו זכות. ולא עוד אלא שבאדר מת משה רבן, והוא לא ידע שבשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד משה. **ואמר כשם שהדגים בולעין כך אני בולע אותן**, אמר לו הקב"ה **רשע דגים פעמים נבלעין ופעמים בולעין ועכשיו אותן האיש נבלע מן הבולעין**.

(13 בראשית (ויגש) – פרק מה, פסוק יד)
 ויפל על צוֹאֲרֵי בְּנֵימָן אָחִיו וַיִּבְדָּ וּבְנֵימָן בָּכָה עַל צוֹאֲרָיו.

(14 רש"י (שם))
 ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך - על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב:
 ובנימין בכה על צואריו - על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרב:

(15 שיר השירים – פרק ד, פסוק ד)
 כַּמְגִדֵּל דָּוִד צוֹאֲרֵךְ בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת, אֶלְךָ הַמְּגֹן תִּלְוִי עֲלָיו כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים:

(16 רש"י (שם))
 כמגדל דוד צוארך - קומה זקופה נוי באשה, והדוגמא כמגדל דוד הוא מצודת ציון שהוא מקום חוזק ועופל ומבצר, **כך הוא צוארך זו לשכת הגזית שהיתה חזקן ומבצרן של ישראל...**

⁴ הובא להלכה בשערי תשובה [סימן תרצה, ס"ק א]

17) שיר השירים – פרק ז, פסוק ה

צוארך כמגדל השן, עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים אפך כמגדל הלבנון צופה פני דמשק:

18) רש"י (שם)

צוארך - ההיכל והמזבח שהם זקופים וגבוהים, ולשכת הגזית גם היא שם עשויה לחוזק ולמגן כמגדל השן:

19) שם משמואל – פרשת ויגש, שנת תרע"ג⁵ (ר' שמואל בורנשטיין זי"ע)

במד"ר (פי צ"ג) "ויפל על צוארי בנימן אחיו ויגד", אמר רבי אלעזר בן פדת יוסף ראה ברוח הקודש ששני בתי המקדשות עתידין להבנות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב וכו'. ואיתא במפרשים **שבהמ"ק נקרא צואר** כמ"ש (שיה"ש ד') כמגדל דוד צוארך, (שם ז') צוארך כמגדל השן. והטעם שנקרא בהמ"ק צואר, הגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצללה"ה כי כמו שהצואר הוא ממוצע בין הראש והגוף, כן בהמ"ק ממוצע בין העולם העליון לתחתון, עכ"ד.

20) חתם סופר – פרשת ויגש

<p>הענין צזה כי צהמ"ק נקרא לוואר צשיר הבהמ"ק לווארך כמגדל השן והוא כי אינו משמש אלא כלוואר כזה אצ"ה רק שזיל ודרך מראש ללב להמליא לשם השכליות שצמות, ומהלכ למוח להמליא לשם כח החיוני שזלב, ולהמליא מאכלים אל חוך הגוף,</p>	<p>ולהמליא מהשצחו לאחרים ע"י דצורו, וכן צהמ"ק שער השמים להמליא שפע מהראש חנינו שצשמים ית"ש לישראל עמו, ולכוסוף כח ממטה למעלה ע"י עבודת צהמ"ק וממנו יולאת כוראח ותורכ לכל כעולם וככ"ג. אמנס חין זה כעוצ האחרון המקוה</p>
---	---

21) ספורנו – פרשת שמיני [פרק יא, פסוק ב] (ר' עובדי' ספורנו זצ"ל) [1470/1475-1550]

"זאת החיה אשר תאכלו". הנה אחר שהתנצלו ישראל את עדים הרוחני שקנו במתן תורה, **אשר בו היו ראויים לשרות שכינה עליהם בלתי אמצעי**, כאמרו "בכל המקום אשר אזכיר את שמי, אבא אליך וברכתיד" (שמות כ, כא) **כמו שיהיה הענין לעתיד לבא**, כאמרו "ונתתי משכני בתוככם, ולא תגעל נפשי אתכם" (להלן כו, יא), מאס האל יתברך אחר כך מהשרות עוד שכינתו ביניהם כלל, כאמרו "כי לא אעלה בקרבך" (שמות לג, יב - טז), והשיג משה רבינו בתפלתו (לעיל ט, כג) איזה תיקון, שתשרה השכינה בתוכם באמצעות משכן וכליו ומשרתיו זבחיו, עד שהשיגו וזכו אל "ויקרא כבוד ד' אל כל העם" (ויקרא ט, כג) ואל ירידת אש מן השמים (שם כד).

22) חתם סופר – פרשת ויגש

כעולם וככ"ג. אמנס חין זה כעוצ האחרון המקוה כ"א שיהי ה"י"ת שוכן בקרבנו צעלם צלי אמנעו ויהי כראש מחובר אל הגוף צלי אמנעו כלוואר כלל, וכשראח יוסף שעתיד להיות צנח"י לוואר ולא ראש צבין שלא יהי צבין מקויים עד לע"ל ע"כ צכה,

23) בראשית (תולדות) – פרק כז, פסוק מ

ועל חרבך תחיה, ואת אחיך תעבד, והיה פאשר תריד, ופרקת עלו מעל צוארך.

⁵ וע"ע בפרשת ויגש - שנת תרע"ז

(24) תורת משה – פרשת תולדות (ר' משה סופר, חתם סופר זצ"ל)

<p>סחכים אכזר אך כשהוא נסועצד תחת יסכאל כמו ציוני דוד וציוני צית סני שהי' נולים אותם על כרמם אז כתחמק קלת ה'ס'ס וזהם והי' כאלו היה לואר לחזיר הלז אך צגלות ופרקת עולו ונעל לוארך כי לא יסי' לו לואר , אך עונא עונא יקרא איהו ו'ס'ס חד וננעס :</p>	<p>ופרקת עלו ונעל לוארך, כצר כחצתי צנוקוס אחר עצה"מק כקרא לואר לוארך כנגדל הסן שהוא כמו לואר שהוא הסציל צין הגוף להראש וה"כ צהו"ק שושס עולים החפלות והקרצנות חונס לע"ל כהי' צצמיכת דג שאין לו לואר אלל הגוף וחוצר צראש ולכצוד אהי' צחוכה, וכך עסו כחזיר שאין לו לואר וחוצר צראש</p>
--	--

(25) ילקוט שמעוני – משלי, רמז תתקמד

...שכל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן בטלים לעולם...

(26) פרקי דרבי אליעזר - פרק נ

מיד צוה המלך לתלותו שנאמר "ויאמר המלך תלהו עליו" [שם ט]. באותה שעה מה עשה אליהו זכור לטוב? נדמה כחרבונה אחד מסריסי המלך, אמר לו: **יש עץ בביתו של המן מבית קדשי הקדשים גבוה חמשים אמה**, שנאמר "וְאֵת אוֹלָם הָעֲמוּדִים עָשָׂה חֲמִשִּׁים אַמָּה אָרְכוֹ" (מ"א ז, ו). **מיד צוה המלך לתלותו עליו**, שנאמר ויאמר המלך תלהו עליו (אסתר ז, ט).